

nödvändigt att försöksverksamheten inom inrikesdepartementet med »Länsplanering 1967» vidareutvecklas. Arbetet bör därvid inriktas inte endast på en översiktlig målsättning, utan även på aktiva och snara åtgärder. Det är vidare angeläget att den tillsatta etableringsdelegationen bedriver sitt arbete så att det snabbt leder till resultat i form av varakigt konkurrenskraftiga företag.

Formerna för och omfattningen av statliga utvecklingsbeställningar bör vidareutvecklas och ingå i en planerad och målmedveten utvecklingspolitik, detta med hänsyn till såväl de statliga som de privata företagens utveckling. Länet har ett mycket stort antal småföretag, som saknar tillgång till teknisk och ekonomisk expertis. Förhållandet aktualiserar frågan om samhällsligt stöd till konsultverksamhet i nämnda hänseende.

För att det norrländska näringslivet skall kunna skapa varaktiga sysselsättningsmöjligheter åt inbyggarna i Norrland erfordras kraftfulla insatser från samhällets sida både centralt och lokalt. För Västerbottens län är detta ett ofrånkomligt faktum.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, huvudtitlarna 11 och 13, ville beakta de i motionen anförda synpunkterna och understryka angelägenheten av snara åtgärder på närings- och regionpolitikens område.

Stockholm den 28 januari 1969

Gösta Skoglund (s)

Arne Nygren (s)

Roland Brännström (s)

Gunnar Lundmark (s)

Nr 847

Av herr **Skoglund m. fl.**, om åtgärder till stöd för skogsbruket i Norrlands inland.

(Lika lydande med motion nr 724 i Första kammaren)

Under senare år har det svenska skogsbruket genomgått en stark omvandling. Utvecklingen på världsmarknaden har tillsammans med stigande kostnader för manuellt arbete tvingat fram en snabb mekanisering. Samtidigt har man strävat efter att öka de enskilda behandlingsenheternas storlek för att dels vinna ett bättre utnyttjande av maskinerna, dels skapa förutsättningar för mer enhetliga arbetsformer i det framtida skogsbruket. Effekten i rationaliseringsarbetet kan belysas av uppgiften, att produktionen per dagsverke nu beräknas vara ca fyra gånger så stor som vid ingången av 1950-talet. Denna förhållandevis snabba rationalisering har medverkat till att skogsnäringen som helhet — trots den lönsamhetsförsvagning, som

pågått i ca 15 år — hittills förmått upprätthålla en i stort oförändrad andel av den år från år ökande bruttonationalprodukten. Skogens betydelse för vår samhällsekonomi är således fortfarande stor.

Den här antydda utvecklingen har blivit särskilt kännbar för skogsbruket i Norrlands inland, och lönsamhetsförsvagningen har där ofta inneburit att det belopp, som står till virkesproducentens förfogande sedan de direkta avverkningskostnaderna frändragits, inte varit tillräckligt för att upprätthålla ett uthålligt producerande skogsbruk. Nettot efter avverkning synes genom långa transportavstånd, låga virkesförråd per hektar och andra skäl ha minskat snabbare i Norrlands inland än i landet i övrigt. De genomgripande rationaliseringarna har inte kunnat hejda denna utveckling. Då åtskilligt talar för att någon avgörande förbättring inom de närmaste åren av skogsnärings lönsamhet i inlandet inte torde vara att vänta, är det nödvändigt för skogsbruket att även i fortsättningen så snabbt som möjligt ta till vara de möjligheter som finns i fråga om administrationens och arbetsprocessernas rationalisering.

För att detta skall kunna vara möjligt är det emellertid nödvändigt att det skapas ett framtida skogsbruk, där avverkningarna kan mekaniseras, och detta förutsätter skogsvårdande insatser i dag. Inlandsskogsbrukets kostnader för skogsvårdsåtgärder är relativt sett höga. Mindre goda förutsättningar för att genom naturlig föryngring bygga upp nöjaktiga bestånd nödvändiggör omfattande och förhållandevis dyrbara reproduktionsåtgärder. Mekaniseringen av avverkningarna kräver vidare att bestånden så mycket som möjligt är sammansatta av relativt grova stammar. Detta kan i det norrländska inlandet med dess produktionsbetingelser som regel endast uppnås medelst en rationell ungskogsvård, och behovet av röjningsåtgärder är därför relativt sett större i detta område än i landet i övrigt. Kostnaderna för återväxtåtgärder och ungskogsvård stiger ofta till ansenliga belopp i förhållande till det virkesnetto som erhålles. Tveksamhet uppstår när det gäller att utföra skogsvårdsåtgärder, som endast på längre sikt — flera årtionden — beräknas ge återbäring. Särskilt mot bakgrunden av att det kapital som lägges ned i dessa skogsvårdsåtgärder blir bundet under lång tid blir åtgärderna kapitalkrävande. Tveksamheten berör också den aktuella avverkningspolitiken. En tendens föreligger till uppskjutande av sådana slutavverkningar, som beräknas utlösa s. k. tunga reproduktionsåtgärder. Den avveckling av improduktiva restskogar, som betraktas som en mycket angelägen åtgärd i Norrland, skjuts ytterligare på framtiden.

Vad gäller det framtida behovet av skogsråvara torde det på längre sikt finnas grundad anledning till optimism. De prognoser, som upprättats av FAO, visar att efterfrågan på skogsindustriprodukter kommer att öka i en sådan takt att alla tillgängliga skogsproduktionsresurser bör utnyttjas. Det måste därför vara angeläget att möjligheterna till fullgod produktion tas till vara även inom de områden av Norrlands inland, där sådan produktion är genomförbar. Detta innebär bland annat, att de områden som skall svara för virkesproduktionen i framtiden, alltså dagens kalmarker och ungskogar, blir föremål för en riktig skötsel. Någon möjlighet att utnyttja

aktuell skogsmark och virkeskapital på annat sätt än som nu sker finns inte, och det måste vara samhällsekonomiskt riktigt att ta till vara tillgängliga produktionsresurser även inom de delar av landet, där skogsbruk och skogsindustri är helt avgörande för befolkningens utkomstmöjligheter.

I dagsläget är sysselsättningssynpunkterna i inlandet synnerligen viktiga. Som bekant finnes f. n. inom de berörda områdena ett stort överskott på framför allt medelålders arbetskraft, till största delen friställd genom den fortskridande rationaliseringen i skogs- och jordbruk. Till mycket stor del rör det sig om skogsarbetare och småbrukare, som haft sin viktigaste inkomst från arbete i skogen men som genom skogsbrukets rationalisering blivit utan arbete. Svårigheterna att finna meningsfull ny sysselsättning för denna grupp av människor är mycket stora, helt naturligt i ett område, där skogen utgör den praktiskt taget enda stora naturtillgången. De insatser som från det allmännas sida görs för lokalisering av industrier till inlandet är i och för sig av stort värde för området, men de har åtminstone hittills inte blivit av någon avgörande betydelse för sysselsättningen av den här berörda medelålders arbetskraften. Det bör i sammanhanget betonas, att dessa personer i stor utsträckning är ekonomiskt och känslomässigt bundna till sin nuvarande bosättningsort.

Mot den här skisserade bakgrunden, skogsbrukets i inlandet ekonomiska läge för närvarande, behovet av att genom skogsvårdande åtgärder i dag skapa producerande »mekaniseringsvänliga» skogsbruk för framtiden samt nödvändigheten av att skapa arbetstillfällen för i inlandet geografiskt bunden arbetskraft, synes det oss motiverat att statsmakterna under en övergångstid lämna ett mera allmänt stöd till skogsvårdande åtgärder inom de delar av Norrlands inland där ett uthålligt producerande skogsbruk bedöms vara önskvärt. Detta stöd, avseende både återväxtåtgärder och ungdomsvård, synes böra beröra alla markägarkategorier. Förutom den långsiktiga vinsten genom en förbättrad skogsproduktion synes en sådan åtgärd kunna betyda ett verkligt påtagligt bidrag till lösandet av sysselsättningsfrågorna inom det berörda området.

I sitt förslag till lokaliseringpolitisk målsättning har länsstyrelsen i Västerbottens län tagit upp denna fråga till behandling och bl. a. anfört att både lokaliseringspolitikens nationalekonomiska och socialpolitiska motivering torde vara skäl för att stöd för närvarande lämnas skogsbruket i inlandet. Länsstyrelsen har också presenterat en skiss över kostnaderna för statsverket. Man har därvid som exempel beräknat att ett bidrag med 50 % till samtliga röjnings- och skogsodlingsåtgärder inom Västerbottens läns lappmark skulle dra en årskostnad för statsverket av ca 10 miljoner kronor. Sysselsättningseffekten skulle motsvara ca 160 000 dagsverken per år. I denna siffra har inte medräknats den effekt ett skogsvårdsstöd kan antas få genom ökande slutavverkningar. Dessa siffror anförs för att ge en antydning om storleksordningen av den effekt ett genomförande av förslaget kan beräknas medföra.

Nu gällande regler för bidragsgivning till skogsvårdsföretag återfinns i kungörelsen 1948: 239 (jämte ändringar) om statsbidrag till vissa skogs-

förbättrande åtgärder, kungörelsen 1940:599 (jämte ändringar) angående villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. samt kungörelsen 1949:278 (jämte ändringar) angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet. Av dessa är kungörelsen 1948:239 generellt tillämplig endast beträffande sådana företag som markägaren är skyldig utföra blott om bidrag utgår. Dessutom kan bidrag utgå i två fall, nämligen *dels* till enskild person för återväxtåtgärder som betraktas som oskäligt betungande, *dels*, om särskilda skäl föreligger, för återväxtåtgärder eller åtgärder för förbättring av uppenbart otillfredsställande skogstillstånd trots att skyldighet att vidta åtgärderna ej föreligger enligt skogsvårdslagen. I det sistnämnda fallet skall beslut underställas Kungl. Maj:ts prövning. I kungörelsen 1940:599 stadgas att bidrag under vissa förutsättningar kan utgå till sådan skoglig åtgärd, som ingen enligt lag är skyldig att utföra. Denna bestämmelse är numera i praktiken tillämplig endast i vissa delar av lappmarken. Ett genomförande av här framlagt förslag synes kunna ske med viss anknytning till delar av kungörelsen 1940:599 och de ovan nämnda undantagsbestämmelserna i kungörelsen 1948:239.

Här föreslagna åtgärder får i första hand ses som sysselsättningspolitiska. De bör därför begränsas till att gälla inom de av sysselsättningskrisen hårdast drabbade delarna av Norrland, nämligen vissa delar av Jämtlands län samt lappmarksdelarna av Västerbottens och Norrbottens län. De åtgärder, som nu föreslås, synes verksamt kunna bidra till att brygga över sysselsättningssvårigheterna av i dag.

Ärendet är av dessa skäl av brådskande natur, om den avsedda effekten skall kunna ernås. Den friställda arbetskraft, som genom vårt förslag skulle kunna beredas en meningsfull sysselsättning i sina hemorter, befinner sig genomsnittligt i de högre åldersgrupperna. Den bästa effekten måste alltså kunna ernås genom en snabb behandling av ärendet.

Med stöd av vad vi här anfört hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:ten anhålla att nu pågående utredningar, skogsbruksutredningen och skogspolitiska utredningen, ges direktiv att i samråd och med förtur snarast möjligt avge särskilda förslag till ur sysselsättningspolitisk synpunkt lämpliga åtgärder till stöd för skogsbruket i Norrlands inland, varvid av oss anförda synpunkter bör vinna beaktande.

Stockholm den 28 januari 1969

Gösta Skoglund (s)

Gunnar Lundmark (s)

Tore Nilsson (m)

Roland Brännström (s)

i Agnäs

Erik Hammarsten (s)

Jan-Ivan Nilsson (cp)

Arne Nygren (s)

i Tvärålund

Sigvard Larsson (fp)

Ingvar Svanberg (s)

V. Wikner (s)

i Umeå